

HEINÄLAMMIN LUONTOPOLKU

Haminan kaupunki

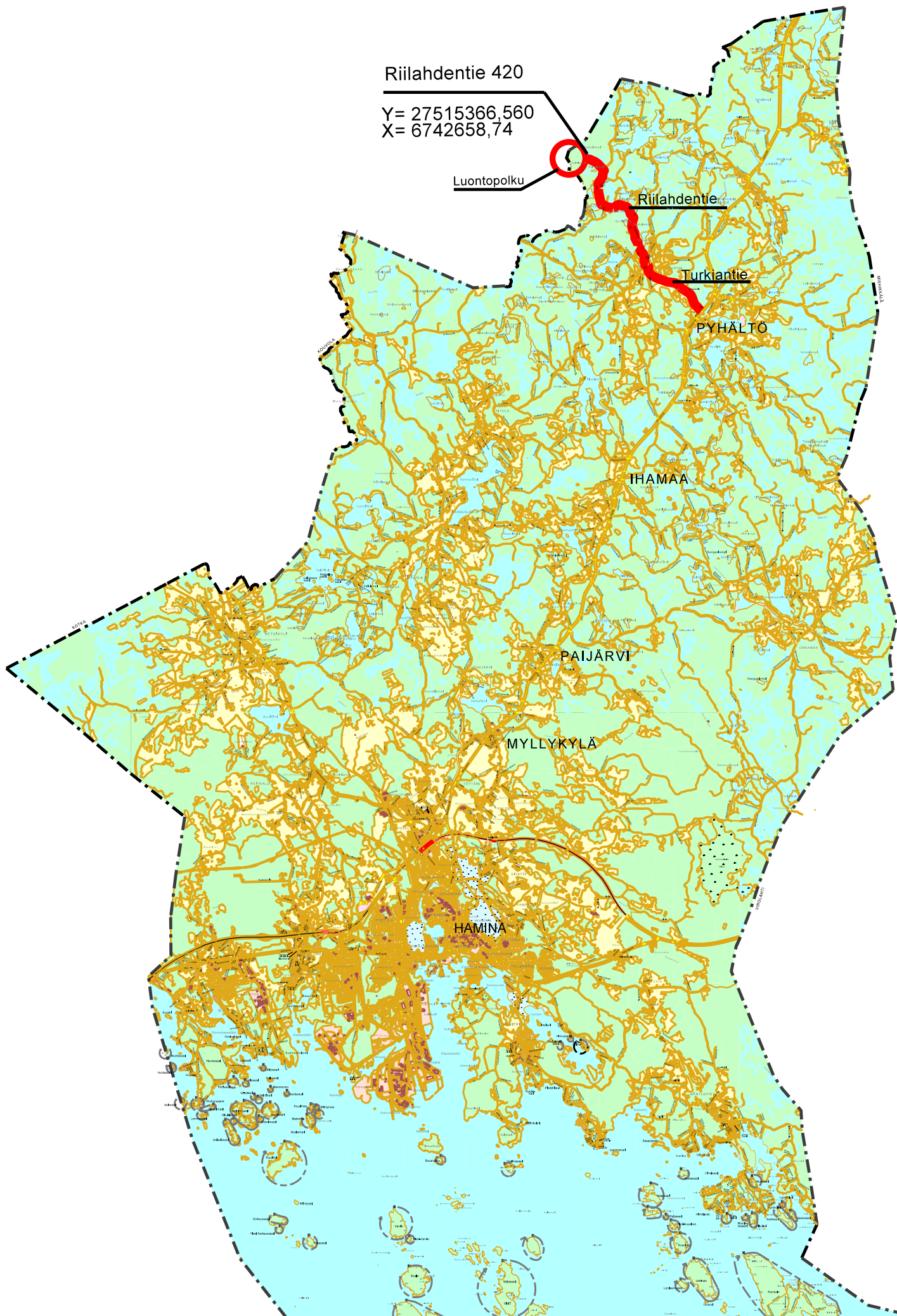
Ympäristötoimi

12.5.2014

Riilahdentie 420

Y= 27515366,560
X= 6742658,74

Luontopolku

TERVETULOA HEINÄLAMMIN LUONTOPOLULLE!

**Polku on perustettu v. 1998 Vehkalahden kunnan omistamalle, säästömet-
säksi jätetylle alueelle luonnontilaisten
Heinälampien itärannalle. Polun varrel-
la kulkijaa opastetaan tuntemaan eri-
laisia metsätyyppejä ja luonnon muo-
dostumia. Polun varrelle on pystytetty
yksitoista opastaulua, joiden sijainti on
merkitty oheiseen karttaan. Polku on n.
1,8 km pitkä ja se on merkitty puihin
maalatuilla sinisillä täplillä.**

**Polun loppupäässä on nuotiopaikka ja
laavu, jotka ovat kaikkien vapaasti käy-
tettävissä. Niiden yhteyteen on varattu
polttopuita. Eläviä puita ei saa kaataa.**

Alueelle ei ole järjestetty jätehuoltoa, joten kulkijoita kehoitetaan viemään mahdolliset jätteensä mukanaan pois alueelta.

Laavun luona on kuivakäymälä.

Laavulla on vieraskirja, johon voi jättää terveisensä ja ehdotuksia alueen kehittämiseksi.

Eräpolulla saat kokemuksia liikkumisesta metsässä ja toivomme, että se herättää ajatuksia luonnon monimuotoisuuden säilyttämisen tärkeydestä.

Liiku luonnossa muutenkin - jokamiehen oikeuksilla - mutta muista, että niihin liittyy myös velvollisuuksia.

JOKAMIEHEN OIKEUDET:

SAAT:

- liikkua jalan, hiihtäen tai pyöräillen
- oleskella tilapäisesti, esim. teltailla
- poimia luonnonmarjoja, sieniä, kukkia
- kulkea, uida ja peseytyä vesistöissä
- kulkea jäällä

ET SAA:

- kulkea tai oleskella pihapiirissä
- vahingoittaa istutuksia
- häiritä tai vahingoittaa lintuja ja pesiä
- kaataa tai vahingoittaa kasvavia puita
- ottaa kuivunutta tai kaatunutta puuta
- tehdä avotulta ilman lupaa
- roskata ympäristöä
- ajaa moottoriajoneuvolla ilman lupaa
- kalastaa ja metsästää ilman lupaa

Polun reitti kulkee vaihtelevassa maastossa, jossa on paikoin myös huomattavia korkeuseroja.

Mikäli et ole tottunut kulkemaan metsä- ja suomaastossa tai epäilet lähteä reitille, voit lähteä kiertämään vastapäivään. Laavulle pääsee silloin suoraan helppoa reittiä pitkin. Matkaa laavulle on vain n. 200 m.

LAAVUN KÄYTTÄJILLE

TIEDOKSI:

Heinälammin retkeilyalueella ei ole järjestettyä jätehuoltoa.

Mikäli teet tulet, voit polttaa eväspaperit ja pahvit nuotiossa. Muovien polttoa avotulella ei suositella.

Kaikkien retkeilijöiden viihtyvyyden vuoksi, on huomaavaista viedä palamattomat ja maatumattomat jätteet mukanaan alueelta pois.

Älä siis jätä juomatölkkejä ja –pulloja, säilyketölkkejä, muovisia elintarvikepakkauksia ym. roskaa luontoon.

KIITOS!

HEINÄLAMMIN LUONTOPOLKU

Osoite: Riilahdentie 420

Paikannuskoordinaatit:

Y= 27515366,560

X=6742658,74

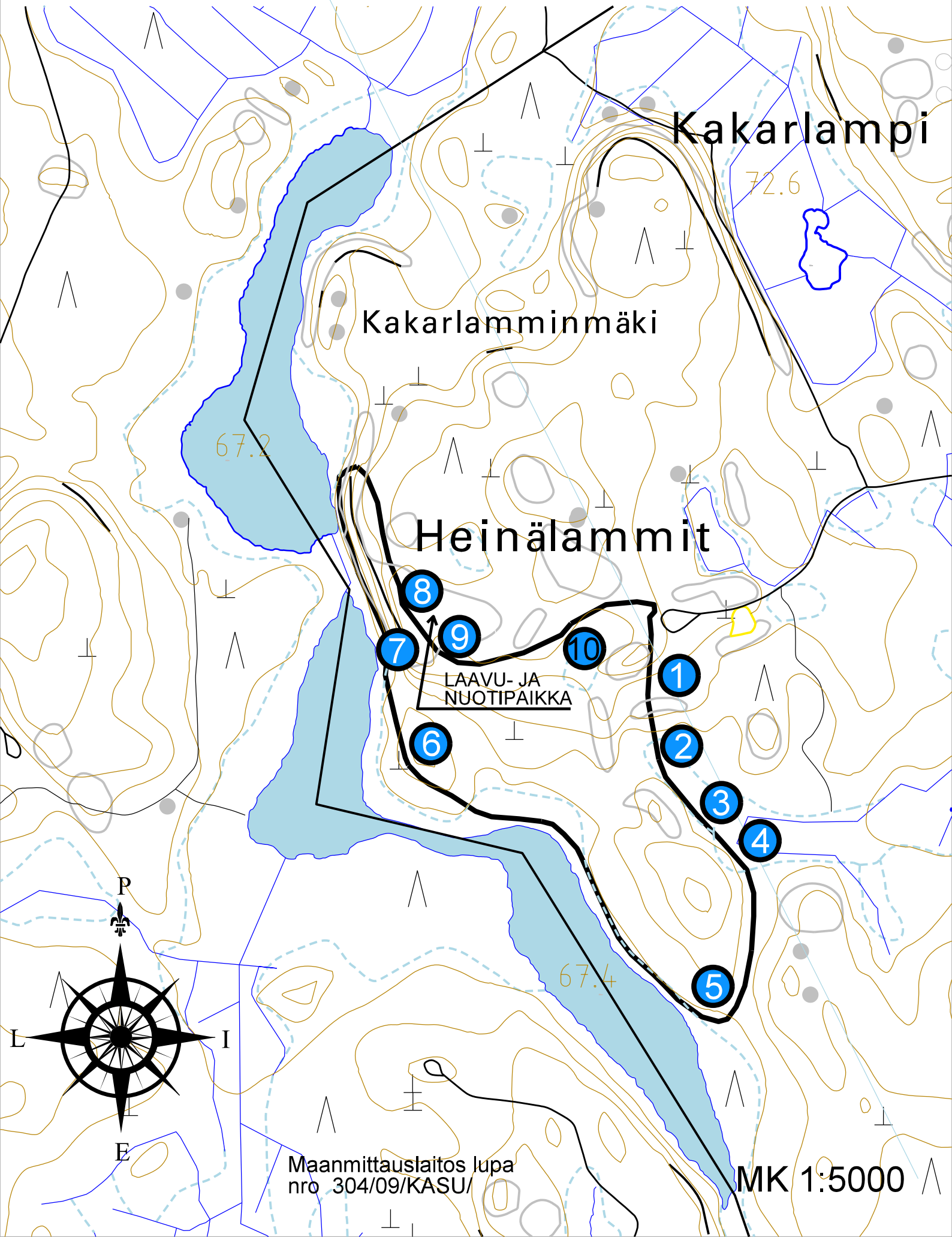
Ylläpitäjä:

**Haminan kaupunki / Viherpalvelut ja
ympäristötoimi, Puistokatu 2, 49400
Hamina, vaihde 05 74 910**

**Hätätilanteessa soita
yleiseen hätänumeroon 112**

HEINÄLAMMIN LUONTOPOLKU

HAMINAN
KAUPUNKI

Kakarlammi

Kakarlamminmäki

Heinälammit

LAAVU- JA
NUOTIPAIKKA

Maanmittauslaitos lupa
nro 304/09/KASU/

MK 1:5000

1. NUORI YLISPUUSTOINEN METSÄ

Maapohja on mustikkatyypin tuoretta kangasta. Maalaji on hienojakoinen moreenimaa. Alueella on sijainnut aikanaan taimikko, jonka alkukehitys vaikeutui heinän kasvun vuoksi, mm.

metsäkastikkaa tavattiin paljon. Nyttemmin alueelle on kehittynyt nuori sekametsä heinäkasvun vähentyessä puiden varjostuksesta. Alueelle on syntynyt kaksijakoinen nuori metsä, jossa on ylispuita eli edellisestä puusukupolvesta taimikon päälle jääneitä puita.

metsäkastikka *Calamagrostis arundinacea*

2. TUULENKAATOMÄNTY

Puu on kaatunut siemenpuuhakkuun jälkeen joutuessaan avoimeen tilaan. Puu on ehtinyt lahota jo melko pitkälle. Rungossa on useiden kaarnakuoriaisten syönnöksiä. Tikaskuoriainen on tehnyt noin millimetrin kokoisia reikiä rungon sisäosiin asti. Tätä hyönteistä sahamiehet pelkäävät keväisin, jos sahatukit seisovat lanssilla (lanssi= puutavaran väliaikainen varastointipaikka) talven jälkeen kuoripäällisenä. Tällaisessa tilassa kuollut puu ei ole vaaraksi kasvavalle metsälle. Päinvastoin lahoppuuta tarvitsevat useat eliölajit pysyäkseen hengissä metsässä. Näitä puita ei enää suositella poistettavaksi metsästä vaan ne saavat lahota monimuotoisessa metsässä.

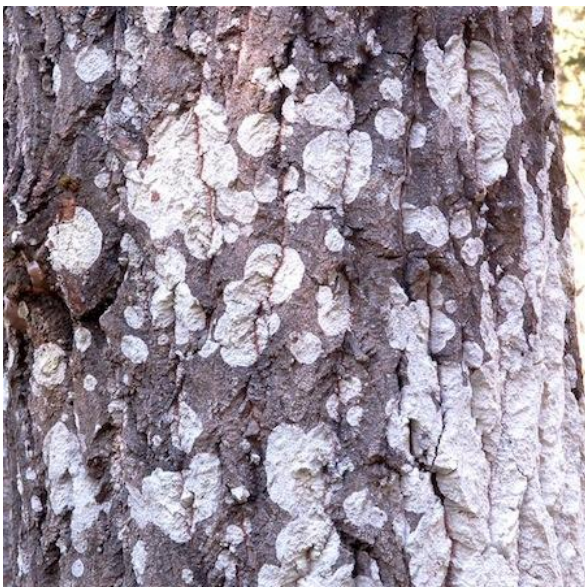
tikaskuoriaisen (*Trypodendron lineatum*) käytäviä

3. HAAPA (*Populus tremula*)

Säilyäkseen terveenä haapa on kasvupaikan suhteen vaativa puulaji. Useimmat haavikot ovat kanto- tai juurivesasyntyisiä. Jos

emopuu on lahovikainen, on vesakin lahovikainen. Haapa on monille hyönteisille tärkeä puulaji. Siksi sitä suositellaan sekapuuksi kuusikoihin. Monet kolopesijät tekevät pesänsä usein haapaan tai muuhun lehtipuuhun. Liito-orava voi pesiä haavan kolossa, jos sen vierellä on muutama suojaava kuusi. Linnuista kolopesijöitä ovat mm. tikat, useimmat pöllöt, monet varpuslinnut kuten siepot ja tiaiset sekä vesilinnuista useimmat koskelot. Kolopuut tulisi aina säästää metsänhoidon yhteydessä.

Haapojen rungoilla on nähtävissä myös selvästi haavanläiskäkälää (*Phlyctis argena*), joka voi muodostaa suuriakin vaaleita laikkuja puuhun.

4. MAALAJI / AJOURAPAINUMA

Hienojakoinen hiesu ei kannata metsätraktoria sulan kelin aikaan. Siksi pehmeillä maalajeilla korjuu pitäisi suorittaa maan ollessa jäätyneenä. Hiesu on lajittunut maalaji, mikä tarkoittaa sitä, että sen aineksesta suurin osa on yhtä raekoko.

Lajittuneita maalajimuodostumia, kuten hietikoita ja soraharjuja saavat aikaan yleensä veden aiheuttama kulkeutuminen ja huuhtoutuminen. Maalajit hienoimmasta karkeimpaan ovat savi, siltti (hiesu ja hieta), hiekka, sora, kivet ja lohkareet. Lajittumattomia maalajeja ovat moreenit, joita esiintyy kaikkia raekokoja sekaisin savesta isoihin kiviin. Mannerjäätikön sulaessa sen sisään jääneet kivet ja muu maa-aines kerrostui moreeniksi, joka on Suomen yleisin maalaji.

5. LUONNONTILAINEN SUO JA ERÄMAALAMPI

Isovarpuinen rämekeaista kankaan ja niukkaravinteisen, karun metsälammen välissä. Runsas suopursukasvisto (kuva oikealla). Puusto on enimmäkseen mäntyä, mutta myös hieskoivua ja vaivaiskoivua. Lammen kasvilajeja ovat ulpukka, pohjanlumme, järviruoko ja järvikorte. Lummelajit risteytyvät yleisesti. Niiden punakukkaiset muodot ovat rauhoitettuja.

Heinälammit ovat ruskeavetisiä, humuspitoisia ja happamoituneita lampia, minkä vuoksi niistä puuttuvat uposkasvit.

Heinälammit sijaitsevat vedenjakaja-alueella. Purkautumis-suunta on luoteeseen Enäjärven kautta Summanjokeen. Heinälampien itäpuolen järvet ovat puolestaan Vehkajoen vesistön latvajärviä.

vaivaiskoivu (*Betula nana*)

5.1 ERÄMAALAMMEN LINNUT JA KALAT

Tyypillisiä erämaajärvien pesimälintuja ovat sorsalinnut, joista yleisimpinä telkkä ja haapana. Heinälampien linnustoa tunnetaan vielä kovin huonosti, mutta läheisellä Ruokejärvellä haapana pesii. Heinälammin ja lähialueiden metsissä on tavattu metsäkanalinnuista metso, teeri ja pyy sekä petolinnuista kana-, varpus- ja hiirihaukka sekä varpus- ja hiiripöllö. Laavun lähistöllä on metson hakomapuita, joista ne ovat syöneet männyn neulasia. Hakomapuussa on jokin oksa syöty puhtaaksi neulasista oksan päässä olevia nuorimpia neulasia lukuun ottamatta.

Heinälampien kalasto on niukkaa. Saaliiksi on saatu vain ahvenia ja haukia, jotka ovat olleet väriltään erityisen tummia.

Haapana (*Anas penelope*) on yleinen ja laajalle levinnyt sorsalaji

6. SIIRTOLOHKAREITA JA MÄNTYJÄ

Puolukkatyyppin mäenkumpare. Sammalisto on runsas, päälajina seinäsammal. Jäkälää on kivien päällä. Varvustossa ovat puolukka ja kanerva vallitsevia. Puusto on saavuttanut tukkipuun mitat 100 vuodessa. Alueella on tuulenkaatopuiden kantoja ja siirtolohkareita.

Siirtolohkareita on kuvattu vanhoissa tarinoissa jättiläisten heittäviksi kiviksi. Ne ovat kuitenkin joutuneet nykyisille paikoilleen viimeisen jääkauden aikana n. 10 000 vuotta sitten. Mannerjäätikkö irrotti kalliosta lohkareita ja kuljetti niitä sisällään pitkiäkin matkoja. Yleensä siirtolohkareiden kulkeutumismatka on muutamasta sadasta metristä muutamaan kilometriin.

Seinäsammal (*Pleurozium schreberi*) on Suomen yleisin sammallaji, jota esiintyy koko maassa.

7. LUOLA JA MUURAHAISPEŠÄ

Nuotipaikka ja luola jyrkänteen alla. Luolamainen muodostuma on syntynyt viimeisen jääkauden aikana n. 10 000 vuotta sitten. Liikkuva mannerjäätikkö ja siitä sulaneet jäätikköjoet kuluttivat kallioperää. Otollisia kohtia luolien muodostumiselle ovat kallionhalkeamat ja ympäröivää kiveä pehmeämmistä mineraaleista muodostuneet kohdat kalliossa.

Lähimaastossa esiintyy useita isoja muurahaispesiä. Muurahaispesän koolla, muodolla ja rakennustavalla muurahaiset varmistavat riittävän kosteuden ja lämpötilan säilymisen pesässä. Muurahaiset liikkuvat yleensä muutaman kymmenen metrin säteellä pesästä.

kekomuurahainen (*Formica rufa*) on saanut nimensä sen hienoista keoista.

8. EDELLISEN SUKUPOLVEN PETÄJIÄ (*Pinus silvestris*)

Vanhimpien puiden ikä Heinälampien alueella on yli 200 vuotta. Mänty voi kasvaa 300-400 vuoden ikäiseksi ja 25-35 metriä korkeaksi. Karu kasvualusta kalliolla jättää toisin vanhatkin männyt pienikokoisiksi.

Alueen korkeuserot ovat suuret ja antavat maisemalla jylhän luonteen. Heinälampien pinta on n. 67 m merenpinnan yläpuolella ja korkein kallionlaki tällä paikalla yltää hieman yli 100 m korkeuteen.

9. KALLIOPERÄ

Heinälampien alueella kallioperän kivilaji on kaikkialla punaista rapakivigraniittia. Nimi rapakivi kuvaa rapakivigraniitin pintaosan taipumusta rapautua karkeaksi vuorisoraksi.

Rapakivigraniitteja esiintyy koko Kaakkois-Suomen alueella. Rakenteeltaan erilaisia rapakivityyppejä erotetaan kymmenkunta, lisäksi esiintyy kemiallisten koostumuserojen vuoksi erivärisiä muunnoksia. Heinälammilla on nähtävissä yleisintä rapakivityyppiä, viborgiittia. Sille on ominaisia pyöreät punaiset kalimaasälpäpallot, joiden ympärillä on vaalea plagioklaasimaasälvästä muodostunut kehä. Graniitit ovat syntyneet kilometrien syvyydessä sulasta kiteytymällä. Eroosio eli luonnonvoimien kulutus on miljoonien vuosien kuluessa paljastanut ne maan pinnalle näkyviin.

viborgiittia

10. KUUSI (*Picea abies*)

Maalaji on moreenimaata. Mustikkatyypin uudistuskypsä kuusikko, ikä 100 vuotta. Varvusto on sulkeutuneen metsän alla lähes pelkästään mustikkaa. Sammalisto on seinä- ja kerrossammalta. Metsänhoidollinen toimenpide olisi uudistushakkuu. Säästiönä kohteesta kehittyy vähitellen vanha metsä. Tehokas metsänhoito on aiheuttanut sen, että vanhoja metsiä on varsinkin Etelä-Suomessa enää vähän jäljellä. Samoin tehokkaan valvonnan ansiosta metsäpalot ovat nykyään harvinaisempia kuin ennen. Vanhojen lahopuiden ja palaneiden puiden harvinaistuminen on myös saattanut monia tällaisessa elinympäristössä eläviä hyönteislajeja uhanalaisiksi.

TERVAHAUTA

Tervanpoltto toimitettiin tervahaudoissa.

Tervakset valmistettiin useaan kertaan osittain kuorimalla eli koloamalla kasvavia ala-arvoisia mäntypuita, jotta pihkan muodostus niissä edistyisi.

Tervahauta on muodostettu tasaiseen maahan. Siitä on rakennettu suppilon muotoinen syvennys. Valmiiksi ladotun haudan, tervasmiilun muoto, samoin tervaksen ladontatapa vaikuttavat tervamäärän paljouteen.

Miilu peitetään huonommalla puukerroksella, sammalilla ja päällimmäiseksi marjanvarsiturpeilla.

Sytyttäminen tapahtuu yhtä aikaa joka puolelta. Palaminen yritetään rajoittaa uloimpaan kerrokseen. Hautapoltto on vaivalloista ja ilmoista riippuvaa ja paljon arvokkaita aineita haihtuu siinä ilmaan, imeytyy maahan tai palaa.